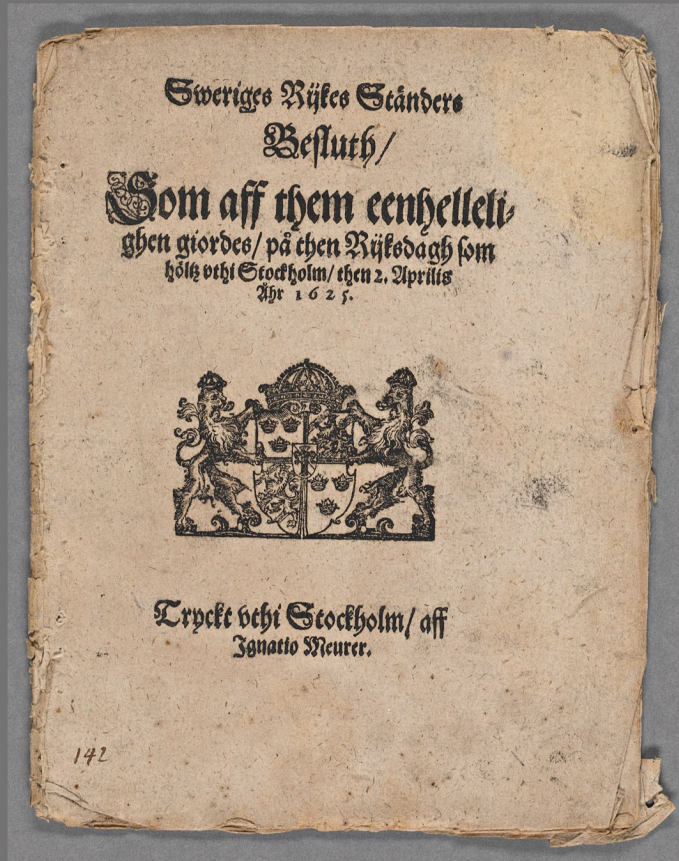

Sweriges Rijkens Ständers Besluth, som aff them ...

SOT // Kungl. förordningar / Winberg B

Tillkomstår 1625

Digitaliserad år 2016

Sweriges Rikes Ständers
Besluth/

Som aff them eenhelleli-
ghen giordes/ på then Riksdagh som
hølt vthi Stockholm/ then 2. Aprillis
Ahr 1625.

Tryckt vthi Stockholm/ aff
Ignatio Meurer.

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

1790

Wi effterskreffne Sweri-
riges Rikes Råd och Ständer / Gref-
wer / Friherrer / Biskoper / Adel / Klerkeris /
Krigz befåhl / Borgerkap och menighe Almoghe / som til
thetta Mötet hafwe warit församblade på wåre egne weg-
ne så fullmägtigade aff alle Landzänder / Gdre witterligt /
at effter som Kong. M. wår allernådigste Herre hafwer
nådigst behaghat at kalla os tillsamman / om Rikszens til-
stånd och tilskundande sårligheter at onderrätta / och wårt
ödmunkte betänckande at plågga / huru nåst Gudh / all olyc-
ko och förderff beqwemligst är at förebyggja och affwåria :
Så hafwe wij os först oppå vndsängen befallning hörsam-
ligen och onderdånigst inståle / och alle medh högste flit eff-
ter wårt bästa förstånd öfwerwågghat och betrachtat / först
Rikszens wårt kære Fådherneolandz och alles wåres sårha /
som os anten vchi Naboskapet eller ock aff the Påwestes se-
gerfulle framgång och wijsdt vchscende intentioner och fö-
rehaswande påhånge: Sedan alle medel och wåggher ge-
nom hwilke wij kunne besinna alle fiendelighe och skadelighe
Anslaggh anten medh godho eller skarpheet at wara til aff-
styra / och effter moghet betänckande fattat efftersöliande
resolution, Kong. May. wår allernådigste Herre ther til
underdånlighen styrckt och tilråde / och os stelswe på wåre
egne och wåre Medhbröders wegner som hemma åre / så-
ledes föreenat / samsact / beslutet / och förasskedhat som
föllier.

Så mycket wår och Rikszens sårha wedhkommer / be-
A ij finne

finne wij then i chesse tidhet gansta skoot / i thet wij icke alle
nast måste stå vthi then widelöfftigheet medh Konungen
och Polniffe Cronan / och chwadh H. R. M. och thet til
gör / lijkwål icke kan finna någhot sätt eller medel at aff-
handla then Twisten / och bringa of och Rikket i någhon sä-
ker eller tryggheet på then sidhan / så wisde at och görlighen
märkes / thet intet allswar hoos the Poler är på färde / men
alt til tidhwinning wände och dirigerat : Vthan wij moeste
och si alle andre wåre Grannar stå vthi Wapn / och Elden
at brinna runde omkring om of / och eendels hoos alle wåre
Wänner / Religions eller Blodzförwandter / aff hwilkes
fårligheter wåre icke litet ölas / och thet them annorlunda
än wål gingo (hwilket Gudh mildelighen affwende) skulle
wij sedan deste större last och börda dragha måste.

På thet nu Kong. May. Fäderneslandet och wij sielf-
we icke mäghe på all hendelse wara rådhlöse / och wåre D-
wanners förhafwande och fiendelighe infall vnderkastade :
Så hafwe wij för gode sunnit / eilråde och styrakt Kon. May.
at försörja sig och Rikket medh en anseentligh städwaran-
de Krigsmacht / som kunde ligge och bewaka Rikzens
GränseFästningar och Stådher på alle orter / så ock wara
wederredha i marken i Lijffland / så wål som här i Sweri-
ge / och til Sids / at affhålle Fienderne och förtaghe them
genom Gudz tilhielp / alt hopp någhot emoot of at vth-
rätta.

Hwilket medel / fuller är näst Gudz Namns åkallan och
til hielp thet rätte / krafftigste och bästa som optändies kan /
brukeligit i alle wålbestälte stadige Regimenten / och aff
wåre Försådher och of sielfwe någhorlunda in til thenna
Daghen practiceret, hwilket och förvthan nepligen någhot
Regimente beständigte wara kan.

Men

Men effter til een sådan anseentligh Krigsmacht /
Som thetta widbelaghne Riket och thet fiarre årstilde
Grenser / skal genom Gudz nådhe / medh krafft kunne för-
swara / wil behöfwes en stor kostnade / hwilket jämpe alle
andre nödighe Behgiffter at vchstå / the åhrliche Inkom-
ster medh the hielper som nu på Landet ligge / icke kunne för-
stå och tiltråta: Hwarföre hafwe wij thetta årendet no-
gha och sligtige skårskodhat och betånckte / och först befunnit
at the hielper och owisse Skatter som nu Landet påliggie /
icke mycket wille förstå / fast the ån skole påskas / effter ty the
fornåmbste Ständer och Rikste i Landet medh sine Hion /
Landbönder och Folk åre thet frije före / sompt genom vnda
fångne privilegier, sompt aff sedhwane / Thet til medh
faller thet sådane Affstoringer aff årstellighe orsaker / så
at the dogh litet förstå / och thet man wil någhon Skatt eller
hielp förstå / blefwe ock thet såå aff Almogen som ånnu för-
mögne åre aldeles vchfattighe och arme / Och serdeles all
Skatt och Crono moste på sidhlychonne ödelåggias.

Wij hafwe fördenstull behierat Fäderneslandz
nödh på then ena sidhan / och wåre Medhbröders och Stån-
ders / serdeles Almogens trång i Landet / på then andra si-
dhan / all ting medh sligt öfwerwåghat / och tå intet medel
kunna finne nyttigt och gagnelighit / medh mindre at alle
Stånd tillifla godhwilligen sigh lempade och förskode thet
til / serdeles at then Fattighe til lissa / the Riket och För-
mögne / som største intrettet hafwe i Riketsens wålstånd /
ock så gjorde thet måste.

At nu thetta skee och erhållas kunde / vchan privilege-
rade Ståndz store förång och præjudicio, Så hafwe wij
optånckte / Kong. May. föreslaghet / approberat och gilla /
at en Tull Cronan tillåggas måtte aff all then Sådhet
A iij Spanz

Spannål som föres til Dwarne at malas / ehvem then til
hörer / Adel eller Dadel / Lecht och Lård / ingen vndan-
ghande / som vnder Sveriges Crono är besitten eller thet
wistas: Och galler lista / hwadh heller Dwarne hörer
Cronan / Frelset / eller Skatten til.

Och hafwe wij aff Ridderskapet och Adelen icke alle-
nast godhwilligen vthloswat och of här medh förobligeret,
at wele them andra Ständerne til exempel, efterdöme
och lista / sielswe vthgöra / förbemälte Tull aff then Såd
wij male låte / så och tilhålla wåre Ladegårdz Bønder och
Hion at göra thet samma lista widh andra / vthan och drag-
ne aff then kårleef wij äre skyldighe / och bære som trogne
Vnderfäter och Patriotter til Kong. May. och Sådernes
landet. Så hafwe wij icke welat ansij wårt privilegium
och Rättigheet / wij hafwe öfwer och vti wåre egne Dwar-
ner / vthan frivilligt och aff berådde modhe tillåtet at så
wål aff wåre Frälles Dwarner the liggia innan om wåre
Såthegårder eller vthan / som aff Cronones / samma Tull
taghas må: Dogh of wår Egendom vthi wåre Ström-
mar och andre thesses Bygningar / så och wår wåhulighe
Tull och Rättigheet i förbemälte wåre Dwarner at så här
effter som här til / bruka / niuta och bättra / förbehållit.

Medh samma Godhwilligheet hafwe of wij andre
Ständer förskreffne Dwarntull til Cronones gagn och
båsta at vthläggia of vppåtaghit: Och effter om Wåder
och Väcke Dwarner någhot betänckande är infallit / så är
thet gått funnet / at Kong. May. deputerade sine Com-
missarier i Landzänderne / hwilke medh Håredzhöffdingen
och Råmbden i hwatio Håredh och Sochn ransakade Land-
zens och Vnderfäternes lägenheet / och hwadh skål Dwar-
nen hafwer at stå eller risswas: Och serdeles at thet som
Adel-

ler Häredymän kunne medh godh beqwemligheet komma
dise / och så sin tårffrighe Sådñ malen / at Wådher och
Bäckewarner the som Odelwarner ligge til meens/
effter Häredz Doom vchrißwas och affkaffas : Men
hwar anten icke någre Odelwarner äro när til handz och
i beqwemligheet läghe / eller ock så ond wäggh / at man icke
ythan stoort beswär kan komma dise / eller Stadhen och
Landet kräftwer mehre Sådñ malen / än Odelwarner
kunne affmale / eller och at Odelwarner icke altidh gå / Så
skal Wådher och Bäckewarner blifwa widh mache / och
stånde ther medh alt effter Häredznåmbdz Dom / hwadh
heller Warner skal stå eller risswas / dogh så at then be-
williade Tull til Cronan giffs / så aff Bäckewarner som Odelwar-
ner / effter som ther malas oppå.

Om Handwarner är således afftaalt / at alle så i
Städherne som å Landet måghe wäl behålla them i sine
Huus til at göra ther Gryn oppå / och at then fattighe som
liteet hafwer at mala / kan deste beqwemligare tilkomma /
Men effter thenne bewilliande Tull ther medh skulle kunne
göres til en stoort deel onyttigh / Hwarföre skole alle the som
Handwarner wele bruka å Landet i sitt Huus / gifwe sigg
on på Tinget / och låte ther antekna sitt Namn / såsom ock
sielfwe säija / huru myckit och hwadh handa Sådñ / han
ther på om Ahret årnar och förmår at mala / och erleggic
så widh Tinget åth Fongden Tullen som affgåår / och bru-
ke sedhan Handwarner som sagdt är. Wil och någhon i
Städherne hafwa Handwarner i sitt Huus / han gifwe
sigg an på Accijs Bodhan hoos Accijs Mästaren / at han
begärer Handwarner til behålla : Och gifwe så sedhan
tillkenna / när och huru myckit han mala wil / affleggandes
Tullen

om vruta Handqvarner / och icke således gifwer sig an å
Tinget eller Accijs Bodhan / vthläggiandes then Tull thet
aff bör / eller och lånar sin Handqvarn androm / han skal
icke ytterlighare någhon sådhan Rättigheet bruka måghe /
och straffas ånå effter Häredz / Borgmästare och Råd-
Doom. Men Håstqvarner skole ingestådhes / hwar-
ken å Land, eller i Stådherne tillåtes / widh högste straff
tilgörandes / om någhon thet sig vnderstår: Och thet
någre äre åå gång / the skole strax såsom Odeltqvarnerne
präjudicerlige affskaffas.

Hwadh widhare sielfwe Tullens skoorleek och quan-
titet wedhkommer / thet om är så beslutet / at på thet the
Fattighe måghe kenna någhon lissa / och the Förmögne som
bättre Råd haffwa / och kräftligare wele leswa / måghe dra-
gha så mycket swårare börda. Thersföre skal aff en Tun-
na Haffra eller Blandkorn som föres til Dwarns gifwas
två öre. Aff en Tunna reent Korn tre öre. Aff en Tunna
blandat Rogh och Korn fyra öre. Aff en Tunna Malte tre
öre. Aff en Tunna Erter som föres til Dwarns sex öre.
Aff en Tunna Boehwethe sex öre. Aff en Tunna reent
Rogh otta öre. Aff en Tunna Hwete som maals tolf öre.
Och thenna Tull wele wij sampt Wålden sticka til Dwar-
nen och then godhwilkelighen öfwerleswerera.

Om thenne Tulls Behfordring eller Inkräftwiande
äre wij så föreent / at then beqwemligst kan förpachtes /
anten Wålnaren eller Dwarnågghanden / om han wil så
godh skäl gifwa som annan Man / och rättwist är: Men
hwar icke / at så Kong. May. förordnar någhon wiso
Man som vpreknar hwadh Wåld som faller / och vpbäär
Cro-

Eronones Tull och Rättigheet / Men i andre måtto sigg
intet wijsare medh Qwarnen til Righandens præjudicio
besfatter.

Wisdhare hafwe wij of och samsatt / och ther hån
godhwillighen förklarar / at ther så henda kunde / hwilket
Gudh råddes mildelighen affwende / at Kong. May.
och Fädherneflandec någhot swäre Srligh eller sakra up-
på komme / förr än thenne Qwarn Tull öfwer alt Riket
kunde komma i sin fulle gång / Så wele wij i medler tidh
för of / så och hoos wåre Wänner och bekende / vchaff alle
Stånd bearbeta / och låte of vara anlegghat / at för-
må the Förmögne til at på Kong. May. s nådigste på-
minnelle göra ett anseentligh försträckning til Cronan eff-
ter Råd och Embne / förmedelst hwilken Krigsmachtens
vnderhåld draghas och lättas kan / ther om framdeles vchur
hwar provincie, Stichtet eller Stadhen Rättelse til Hof-
wet föllta skal.

Til thet sidste / hwar of någhon sakra sigg yppadhe /
och wij ther om aff Kong. May. wårnade och fordradhe
blifwa / så hafwe wij of godhwillighen tilbudhit och för-
klarar / at wij alle sampelighen som boos åå Landet eller
i Städherne / wele vara wedherredha til Landzens och
Rikzens Wårn och Förswar / når som hålft påbudhee
warder / och låta of sinna på the orter och ställen / som of
blifwer befalt / medh nödhorffriggh kost och sådane Wå-
rior försedde och vthrustade / som hvars och eens
Embne och Råd best tillåther : Och på thet alt må får-
dige vara når som omerånger / therföre wele wij nu som i
förledne åhr låthe skrifwa allmogen i wisse rotar / och föl-
lie them som Kong. May. of til förman förordnandes
warder.

Och

Och effter wij wisselighen förmodhe / at hwar alle
Man här til godhwilligen förstår / och medh then troohet
och benäghenheet / såsom wij thet meent hafwe / och en
ährlich Man anstår / kommer på thesse förestreffne sättten /
Fädherneslandet til hielp och biestånd / at the sw skole wara
nyttige medel för Kong. May. och Cronan och of sampe
wäre Medhbröder drageligst och vchan stoor Tunga / och
Tullen kunne i framtiden / när thet kommer på gang / låtta
och lissa allmogen ifrån myckin byrda / the nu oundwiskeli-
gen nödgas at vchstå : Thersföre hafwe wij och thetta ale
så myckit willigare tilbudet / of förplichet och vchläswat /
och skall så aff of / som aff wære Medhbröder och Ständz
förwanteer / som hemma ähre / trolighen / listelighen och
godhwilligen effterkommet och fullbordat warda : Effter
som wij och wele then hwar i synnerheet sakernes tilstånd
och lågenheet vnderråtta och informera , hwar och så offta
behoff görs. Til yttermera wisso at wij thette ale således som
förestrifwit står hafwe gott sunnet / beslutet och föraffskedet /
och skall aff of och alle wære Medhledemoter och Ständer
willige och troligen effterkommet warda : Thersföre hafwe
wij thette medh wære Händer vnderskrifwit / och wetterli-
gen låchet sättia wære Insegel här nedan före / Actum
Stockholm then 2. Aprilis Åhr 1625.

